

Klemens J. Zec

Frekvencije

Prevela sa nemačkog
Biljana Golubović

Mono i Manjana
2011

Za Juliju

PRVI DEO: LJUDI U OGLEDALU

He was sometimes sceptical about technology, which contributed to making his own mechanical inventions primitive and full of human, plant, and animal parts. While most machines work to make difficult tasks amazingly complex. Dozens of arms, wheels, gears, handles, cups, and rods were put in motion by balls, canary cages, pails, boots, bathtubs, paddles, and live animals for simple tasks like squeezing an orange for juice or closing a window in case it should start to rain before one gets home.

www.rubegoldberg.com

Sve što postoji gubi svoju izražajnu snagu. Sve što čini zidove našeg života, takoreći kulise naše svesti, gubi sposobnost da igra ulogu u toj svesti. Jedan dosadan, neprekidan zvuk nakon nekoliko sati više ne čujemo.

Robert Muzil

Putovanje vozom

Upravo kad je osmislio odgovarajuću formulaciju da izrazi dobrodošlicu, mladića koji je stajao ispred prozora voza iznenadi tunel čija je naglo nadolazeća tama, kao da mu se podsmeva, pred njim ocrtavala njegovo blede lice na drhtavom staklu prozora. Njegov izraz lica, poluotvorena usta i kapi kiše koje su se, kao vidre, slivale niz njegov odraz na prozoru za trenutak su u njemu izazvale osećaj da je upao u zamku.

Vrteći glavom zbog svoje plašljivosti, zavukao je ruku u unutrašnji džep mantila i dodirnuo malu voznu kartu oštih ivica, samo da bi se uverio da je sve u redu. Pri tome je prešao rukom preko košulje. Bila je potpuno mokra od znoja.

Ubrzo je voz, pojavivši se iz tunela, ponovo zaronio u mutnu svetlost dana. Melanholično oktobarsko nebo prošarano sivim flekama spustilo se nisko nad predeo. Ako se dovoljno dugo posmatra, nebo deluje čak pomalo obešeno, kao da se čovek nalazi ispod dušeka u ogromnoj spavaonici na brodu.

Mladi čovek je ljutito ustanovio da je ponovo zaboravio svoj izraz dobrodošlice, te je pokušavao da ga se seti, ali jedino što mu je padalo na pamet bio je maglovit beskrajn niz vegetacije pored železničke pruge koji je pred njim promicao kada je zurio kroz prozor, pre no što će naići tunel. Dok je razmišljao, jedan zglob na prstu njegove leve ruke spustio se na gornju usnu i lagano se

pomerao ka vrhu nosa. Kada je ruka tu stigla, upalila mu se lampica i postalo mu je jasno da su svi napori bili uzaludni – osmišljeni izraz dobrodošlice je nestao, izgubljen je za sva vremena.

Provukao je ruku kroz kosu.

Ustao je ne bi li se malo razmrdao. U tom trenutku voz se malčice nagnuo u stranu – jedna, kako se činilo, beskrajna krivina – i mladić je morao da napravi nekoliko koraka ka vratima kupea kako ne bi izgubio ravnotežu.

Njegova bešika se javljala. Teturao je kroz hodnik koji se zanosio; ruka mu je dodirivala ledena prozorska stakla. U kupeima pored kojih je prolazio sedeli su ljudi, na stendbaju. Toalet je bio minijaturan i slabo osvetljen – srednjovekovna isposnička kelija. Kada se okrenuo da za sobom zatvori vrata, krila njegovog mantila dodirnuše WC šolju metalik boje koja je više ličila na izvrnut čelični šlem. Iako je bilo veoma tesno, skinuo je mantil i prebacio ga preko ramena, kao neki flagelant. Buka u kabini je bila nepodnošljiva. Niz mutna mlečna stakla slivale su se crne linije – imitacija kišnih kapi.

Valter je morao da uloži mnogo truda da bi kontrolisao mlaz mokraće, koji je više puta padao pored WC šolje, po podu i zidu niz koji su se slivala dva potočića.

Kada je završio, pritisnuo je dugme na kazančetu. Nekoliko sekundi se ništa nije događalo, a onda se u šolji prekrivenoj skorenim prljavštinom otvorila vrišteća rupa i omogućila kratak pogled na tamne, treperave šine koje su promicale ispod voza; tako se bar činilo Valteru. Nije direktno pogledao unutra.

Uvlačeći košulju u pantalone doteturao se do svog kupea.

Kroz prozor u hodniku mogao je da vidi obris predgrađa koji se ukazivao napolju. Kuće s krovovima duboko navučenim preko čela šćućurile su se iza živica i gustih redova drveća. Ograde su huktale promičući. Jedan jedini auto s velikim crnim krovnim nosačem za skije stajao je iza železničke rampe i mahao svojim brisačima vozu koji je gromoglasno prolazio. Groblje automobila

pojavilo se u vidokrugu i pred putnicima se ukazala, na srebrnoj platformi, gomila pokvarenih automobila od kojih su neki, kroz kišni veo, izgledali kao neuredno raspakovane, napola istopljene praline.

Tada naidoše prvi ljudi, likovi povijeni pod kišobranima, s cegerima i decom obešenom o ruke. Bio je to početak grada i voz je usporio.

Valter je ostavio otvorena vrata kupea, obukao svoj mantil, probudio svoj stari kofer i povukao ga s police za prtljag, a onda je stao u red koji se formirao u uskom hodniku voza. Pogledao je kroz prozor, ka peronu, da možda neko nije došao po njega, ali ništa nije mogao da razazna, sem jedne stare žene s crvenom kofom za vodu koja je, očigledno, prodavala cveće.

Izričito mu je rečeno: *Čekaj na peronu*. Da bi to sigurno proverio, izvukao je iz drugog unutrašnjeg džepa mantila papir na kome je odštampao mejl i pročitao dotično mesto tri puta zaredom. *Dragi Valtere! Da ti već sutra dolaziš, nije za nas* – novi red. Preko sledeće reči nalazio se njegov palac s noktom izgrizenim do mesa.

Bar nisam ništa pogrešno uradio, pomislio je.

Sišao je niz gvozdene stepenice na peron. Na čvrstom tlu se odmah osetio malo sigurnije. Kada je primetio da ometa prolaz – ljudi su žurili da uđu u voz, već spreman da nastavi put – otišao je do jedne od klupa na peronu i spustio se na nju. Kofer se oslanjao na njegovu levu nogu.

Ne, niko nije došao. Žena s kofom za vodu je držala ispruženu ruku na koju je jedan mladić spuštao novčiće odbrojavajući ih. Među cvetovima s dugačkom drškom koji su bili u kofi jedan je imao veliku, vlažnu i tegobno opuštenu glavu s široko razjapljenim laticama. Izgledao je kao zmija koja zeva.

Valter je skrenuo pogled ka ljudima koji će njegovim vozom nastaviti putovanje ka veoma udaljenim gradovima, verovatno tokom cele noći. Voz je iskoristio još malo vremena da se izduva;

njegova velika crna glava na pojilu, na kraju perona. Valterov pogled je klizio preko ljudi – većina nije bila posebno interesantna – sve dok nije otkrio jedan par koji se upravo opraštao. Žena je stajala na prozoru, u kupeu voza, a muškarac na prljavožutoj sigurnosnoj liniji perona, onoliko blizu koliko je to bilo moguće. Ljudi, sa svojim koferima, i decom, i svim onim što čovek i inače u životu mora da vuče za sobom, bili su prisiljeni da ga zaobilaze. Ali par je slabo primećivao živo kretanje oko sebe; pričali su jedno s drugim mobilnim telefonima. Prizor je pomalo podsećao na zatvorske posete u američkim filmovima. I tada je, iz nekog razloga, naglo došao trenutak kada su morali da prekinu vezu, a žena je počela da razmešta svoj prtljag u kupeu. Više nije gledala kroz prozor; jedan pramen joj pade na lice i ona ga ukloni, a njeno putovanje i odlazak počеше u tom trenutku pred očima čoveka koji je i dalje zurio u kupe, kao perač prozora koji gleda u kancelariju u kojoj se odigravaju zagonetne stvari. Konačno nije mogao više da izdrži, te je kucnuo na prozor.

Valter je morao da se osmehne.

I ona je ponovo bila tu, vratila se; lice je bilo poznato, blisko. Žena u kupeu pogleda muškarca napolju i mahnu, kao da je želela da kaže: *Da, vidim te*. Metalno saopštenje preko zvučnika izreklo je presudu. U tom trenutku voz je krenuo, tromo, sporo, kao povorka na sahrani.

Valter se diže i ode odatle.

Izašao je iz zgrade železničke stanice na kišu koja je rominjala. Prošao je oko nekoliko čudno oblikovanih kanti za smeće u ulaznom delu. Ni ovde nije bilo nikoga.

Pod zaštitom uske nadstrešnice skrenuo je iza ugla. Niz šoferšajbne automobila slivala se voda. Pored železničke stanice nalazio se mali bioskop, ne kao onaj zapušten porno-bioskop sa škripavim ulaznim vratima i zidovima oguljenim do bola u gradu iz koga je upravo došao, nego jedan koji se specijalizovao za prikazivanje filmskih klasika. Svuda su visili pocepani bioskopski

plakati koji su se mestimično stopili sa zidovima. *Vertigo*.¹
Metropolis.²

Valter je imao utisak da ga neko prati. Kada se okrenuo, primetio je kapi na svom ramenu. Imao je čudan osećaj na desnom obrazu, kao da se zapravo tu nalazi pravi ugao gledanja njegovih očiju.

Sapleo se.

Kada se okrenuo da vidi šta mu se našlo na putu, nije video ništa, samo vlažan asfalt ulice. Valter je tražio mobilni telefon u džepu mantila. Prsti su mu prešli preko karte. U *jednom* smeru, ne *povratna*. Neko vreme će ostati ovde.

Držao je mali telefon u svojoj ruci. Razmišljao je da li se isplati da pozove nekoga od svoje porodice. Ali od kada je dobio čudan SMS, mobilni je u njemu izazivao strah i najradije bi ga izlomio na vlažnom asfaltu. *To je kraj*, stajalo je u anonimnoj poruci koja je bila sačuvana negde u nervnom sistemu malog aparata.

Valter je veoma brzo otputovao, da ne bi bio kriv – za šta bilo. Svejedno o čemu se radilo, on je bio nevin i tako će i ostati.

Kraj

Dobro je što je konačno došao kraj. Predugo je bio odlagan. Dobro je što će se to uskoro desiti, zahvaljujući Valeri, koju sam nedavno upoznao tako intenzivno da mi od toga još gore uši, i zahvaljujući mom radnom ugovoru na određeno vreme, ograničenom na tačno dve godine, ali i tromoj ubeđivačkoj moći leta koja čak i razum najveće kukavice nagoni da dovrši stvari. Odluka je doneta.

¹ *Vertigo* (1958), čuveni film Alfreda Hičkoka u kome su glavne uloge igrali Džejms Stjuart i Kim Novak (prim. prev.).

² *Metropolis* (1927), naučnofantastični film nemačkog režisera Frica Langa, ubraja se u jedno od najznačajnijih dela u istoriji kinematografije (prim. prev.).

U popločano dvorište sada svakodnevno dopire više sunca, svuda miriše na tečnost za spravljanje mehurića od sapunice i na nešto što podseća na gasovit, vreo i plastični unutrašnji život usisivača. Uz to se slagala i prašina koja je letela okolo, a bilo ju je sve više, i čilo se uzdizala kada bi joj se čovek približio, jer to i nije bila prašina nego jato majušnih komaraca koje je zalutalo u senovit ulaz kuće. A sve površine, posebno metalne i one koje su sveže ofarbane, vibrirale su i drhtale kao pesak u pustinji, kada bi ih čovek izgubljen u mislima dugo posmatrao. Svi balkoni na zidovima kuća u komšiluku malo su dobili na težini, jer su na njih postavljeni veliki suncobrani i iznete bele, blistave ležaljke. Preko noći bi iskrsavale saksije za cveće na gelenderima i poneka vetrenjača koja bi se pomalo okretala, jer to najbolje zna, stapajući se s pozadinom.

Tepih-žene iz nekog drugog veka naginjale su se preko prozora i bičevale svoje čilime i staze. Pritom je nastajao zvuk koji čak ni pri otvorenom prozoru nije bio neprijatan. Odjekivao je dvorištem i pomalo podsećao na pucketanje u ušima kada se izjednači pritisak i uznemirujuće zujanje konačno prestane. Lupanje tepiha je blaga, meka buka koja u najboljem slučaju prestraši nekoliko nervoznih noćnih ptica u visokoj, drhtavoj krošnji drveta koje se ponovo vrata na svoje mesto: kao pesnica koja se otvara i zatvara.

Uznemirujuća je samo buka brojnih putničkih aviona koji više puta tokom dana preleću kuće od kada se nebo ponovo otopilo. Nadiruće golo siktanje, oštra perverzija jedne espresso-mašine koja na onoj tački na kojoj je doživela svoj vrhunac još jednom prevaziđe sebe samu.

Leto je neverovatno. Sedneš na bicikl, kao da je pramac Titanika, udahneš pauka koji je, ništa ne sluteći, visio na niskoj grani; kašlješ i kopaš prstima po ustima, a prsti se izvlače napolje vlažni i sijaju na suncu. Pre nekoliko dana samo sam vozio napred i otkrio najneobičnije stvari. Jedno groblje bicikala usred napuštenog polja. Mrtav seoski motel iz čijeg su odžaka provirivale skije.

Jedno raspeto strašilo za ptice. Bicikl je sam birao put kroz predeo s bujnim vencima oblaka, u daleka naselja, u brda s padinama gusto prekrivenim rascvetalim drvećem. U daljini je proticala treperava traka auto-puta. A preko cele scene kružio je mali, sivi cepelin u potrazi za svojim jatom.

Od velikog uzbuđenja zbog kraja koji se bližio, ostajao sam noćima budan i, kao što se drugi ljudi kada padne mrak pretvaraju u superheroje ili serijske ubice, ja sam se preobražavao u čoveka na prozoru.

Postoji čitav niz igara koje se noću mogu igrati na prozoru. Brojanje zvezda. Povlačenje laserskog zraka preko komšijskih zgrada i ispisivanje opscenih poruka malom svetlosnom tačkom. Posmatranje života drugih ljudi dvogledom. Oni se rado pojavljuju na prozoru, često gledaju napolje, u mesec ili noćno nebo – to je u ljudskoj prirodi. Kada primete da ih neko posmatra, malo se dislociraju, izmaknu se i ponovo pojavljuju na nekom drugom prozoru stana, obično na levom, posmatrano s moje strane, na osnovu čega se da zaključiti da je instinktivni refleks bekstvo na desnu stranu – pravac koji je glavni orijentir kod dešnjaka – i onda odatle, s nevericom zure, ovamo, preko. Ponekad se spuštaju roletne i iznenada je potpuno mirno. Ali ponekad ostaju u tami, svesni da su nevidljivi i gledaju preko, radoznali, možda pomalo čeznući da saznaju ko ih posmatra.

S ljudima koji uveče prolaze ulicom je jednostavnije. Oni ne primećuju da ih neko posmatra i čovek ih može, kao po komandi, navesti da zastanu. Trik je veoma jednostavan. Čovek stane na prozor i posmatra ih. Tu je jedna žena koja nosi teške torbe iz kupovine. Tu je dvoje mladih koji se, teturajući, sudaraju jer su pijani. Tu je jedan starac koji svojim štapom udara po asfaltu. A tu je i crni pas koji usamljeno luta krajem. Izgleda da se o njemu niko ne brine.

Čovek digne jednu ruku, kao da s nevericom želi da dodirne staklo prozora ili da blagoslovi ljude na ulici. Izabere jednog od